

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ РОЗВЕДЕННЯ І ГЕНЕТИКИ ТВАРИН ім. М.В.ЗУБЦЯ НААН
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»**

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської конференції**

**«ГЕНЕТИКА І СЕЛЕКЦІЯ – КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ У СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА І
ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА»,
присвячена 75-й річниці від дня народження доктора с.-г.
наук, члена-кореспондента НААН, професора
ІВАНА АДАМОВИЧА РУДИКА**

18 лютого 2026 року, м. Біла Церква

Біла Церква
2026

DOI:10.33245/18-02-2026

УДК 636.082:637

Генетика і селекція – ключові аспекти сталого розвитку у сфері виробництва і переробки продукції тваринництва: матеріали Всеукраїнської конференції, присвяченої 75-й річниці від дня народження доктора с.-г. наук, члена-кореспондента НААН, професора Івана Адамовича Рудика (Біла Церква, 18 лютого 2026 р.). – Біла Церква: БНАУ, 2026. – 211 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шуст О.А., д-р екон. наук, професор

Варченко О.М., д-р екон. наук, професор

Жукорський О.М., д-р с.-г. наук, професор, академік НААН

Піддубна Л.М., д-р с.-г. наук, професор

Луговий С.І., д-р с.-г. наук, професор

Недашківський В.М., д-р с.-г. наук, професор

Димань Т.М., д-р с.-г. наук, професор

Мерзлов С.В., д-р с.-г. наук, професор

Ставецька Р.В., д-р с.-г. наук, професор

Старостенко І.С., канд. с.-г. наук, доцент

Ткаченко С.В., канд. біол. наук, доцент

Бабенко О.І., канд. с.-г. наук, доцент

Титаренко І.В., канд. с.-г. наук, доцент

Клопенко Н.І., канд. с.-г. наук, доцент

Судика В.В., канд. с.-г. наук, доцент

Мостипан О.В., доктор філософії, доцент, начальник редакційно-видавничого відділу БНАУ

Відповідальні за випуск: **Ставецька Р.В.**, завідувач кафедри генетики, розведення та селекції тварин БНАУ, д-р с.-г. наук, і **Титаренко І.В.**, доцент кафедри генетики, розведення та селекції тварин БНАУ, канд с.-г. наук

До збірника ввійшли матеріали і тези доповідей учасників Всеукраїнської конференції «Генетика і селекція – ключові аспекти сталого розвитку у сфері виробництва і переробки продукції тваринництва», присвяченої 75-й річниці від дня народження доктора с.-г. наук, члена-кореспондента НААН, професора Івана Адамовича Рудика (18 лютого 2026 р., Білоцерківський національний аграрний університет). Тексти публікуються в авторській редакції. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

Ел. адреса: rozvedenya@ukr.net

©БНАУ

ЗМІСТ

І БЛОК

РУДИК ІВАН АДАМОВИЧ

доктор сільськогосподарських наук, член-кореспондент НААН, професор
(11.01.1951–20.03.2014)

Афанасенко В.Ю. СВІТЛА ПАМ'ЯТЬ КОЛЕЗІ, НАСТАВНИКУ ТА ДРУГУ!.....	8
Бірюкова О.Д. ЕТАЛОН НАУКОВОЇ ЯКОСТІ ТА ЛЮДСЬКОЇ ПОРЯДНОСТІ.....	9
Гиль М.І. СПОГАД ПРО ВЧЕНОГО.....	10
Загородній А.П. СПОГАДИ ПРО ІВАНА АДАМОВИЧА РУДИКА.....	12
Клопенко Н.І., Титаренко І.В., Старостенко І.С. НАШ КЕРІВНИК І НАСТАВНИК: СПОГАДИ СПІВРОБІТНИКІВ.....	13
Ковтун С.І. ІВАН АДАМОВИЧ РУДИК. ДЯКУЄМО ЗА СПІЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ШЛЯХ.....	16
Костенко О.І. СВІТЛОЇ ПАМ'ЯТІ РУДИКА ІВАНА АДАМОВИЧА ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ.....	17
Олешко В.П. НАУКОВА ШКОЛА ТА ЖИТТЄВІ УРОКИ ПРОФЕСОРА ІВАНА АДАМОВИЧА РУДИКА.....	19
Полупан Ю.П. В АВАНГАРДІ НАУКОВИХ ОСНОВ РОЗВЕДЕННЯ ТВАРИН.....	21
Помітун І.А. НАУКОВА ЕТИКА ТА ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ ІВАНА АДАМОВИЧА РУДИКА.....	28
Соболев О.І. ІВАН АДАМОВИЧ РУДИК – НЕЗАПЕРЕЧНИЙ АВТОРИТЕТ.....	29
Сотніченко Ю.М. НАСТАВНИК, ЯКИЙ ДАРУВАВ КРИЛА: ПАМ'ЯТІ ІВАНА АДАМОВИЧА РУДИКА.....	30
Ставецька Р.В. ЯКЩО СУМНІВАЄШСЯ – ВЧИНЯЙ ГІДНО.....	32
Федорович Є.І. ПРИКЛАД ВІРНОГО СЛУЖІННЯ ВІТЧИЗНЯНИЙ НАУЦІ ТА ОСВІТІ.....	34
Хмельничий Л.М. ГІДНІСТЬ, ПРОНЕСЕНА КРІЗЬ ТЕРНИ НАУКОВОГО ЖИТТЯ.....	36
Цехмістренко С.І. СВІТЛО ВЕЛИКОЇ ДУШІ. ПАМ'ЯТІ КОЛЕГИ ІВАНА АДАМОВИЧА РУДИКА.....	38

II БЛОК

Бабенко О.І. МОЛОЧНА ПРОДУКТИВНІСТЬ ТА ЖИВА МАСА КОРІВ З УРАХУВАННЯМ ЇХ ВАГИ ПРИ ПЕРШОМУ ОСІМЕНІННІ.....	40
Borshch O.V., Borshch O.O., COW REST AS THE BASIS OF COMFORT	43
Бучковська В.І., Євстафієва Ю.М., ВИКОРИСТАННЯ БІЛКОВО-МІНЕРАЛЬНОЇ ВІТАМІННОЇ ДОБАВКИ В ГОДІВЛІ СВИНОМАТОК.....	46
Вакула Б.В. МОЛОЧНА ПРОДУКТИВНІСТЬ КІЗ ЗА СТАНДАРТНОЇ ТА ТРИВАЛОЇ ЛАКТАЦІЇ.....	49

Васяк В. Ю. ІНТЕГРАЦІЯ ГЕНОМНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І БІОТЕХНОЛОГІЙ У ТВАРИННИЦТВІ: ІННОВАЦІЙНИЙ ШЛЯХ ДО СТАЛОГО ВИРОБНИЦТВА ТА ЕФЕКТИВНОЇ ПЕРЕРОБКИ.....	52
Вечорка В. В., Скляренко Ю. І., Ладика В. І., Михалко О. Г., Кучкова Т. П., Герман Д. М., Перекрестова Г. В., ІСТОРІЯ, ПРОДУКТИВНІ ТА БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БУРОЇ ХУДОБИ В УКРАЇНІ.....	56
Войтенко С.Л., Сидоренко О.В., Петренко М.О. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ТВАРИННИЦТВА УКРАЇНИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ЗНИКАЮЧИХ ПОПУЛЯЦІЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН.....	60
Волошин Р.В. МОЛОЧНА ПРОДУКТИВНІСТЬ КОРІВ І ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ МОЛОКА ЗА ПІДВИЩЕНИХ ТЕМПЕРАТУР НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	63
Гарник Л.П. ТЕХНОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ГЕНОФОНДУ ПТИЦІ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА НІШЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ.....	65
Гаюк Н.В., Роль Н. В. РОЛЬ ХІМІЇ У ГЕНЕТИЦІ, РОЗВЕДЕННІ ТА СЕЛЕКЦІЇ ТВАРИН.....	68
Германський І.Ю., Мерзлова Г.В. ВСТАНОВЛЕННЯ НЕШКІДЛИВОСТІ МОДИФІКОВАНОГО СУХОГО ЯЄЧНОГО БІЛКА.....	70
Гончаренко І.В. ГЕНЕТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ БУЙВОЛІВ У ПРОДОВОЛЬЧІЙ ТА ЕКОЛОГІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ.....	74
Джус В.М., Бондаренко Л.В. ВПЛИВ ВКЛЮЧЕННЯ ЛИЧИНОК ЧОРНОЇ ЛЬВИНКИ (<i>HERMETIA ILLUCENS</i>) У РАЦІОН НА ІНТЕНСИВНІСТЬ РОСТУ ТА ЗБЕРЕЖЕНІСТЬ МОЛОДНЯКУ ФАЗАНА.....	77
Динник О.М. ДОБРОБУТ І ПРОФІЛАКТИКА ЗДОРОВ'Я ТВАРИН ЯК СКЛАДОВА АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА.....	79
Загородній А.П., Чернюк С.В. ПОРІВНЯННЯ ВРОЖАЙНОСТІ ТА КОРМОВОЇ ЦІННОСТІ ЗЕЛЕНОЇ МАСИ КУКУРУДЗИ РІЗНИХ ГІБРИДІВ.....	81
Калітаєв К. К., Лихач А. В. БІОТЕХНОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ РЕПРОДУКТИВНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ СВИНОМАТОК У КРИТИЧНІ ФАЗИ ГЕСТАЦІЇ.....	85
Катеринич О.О. ГЕНЕТИКО-СЕЛЕКЦІЙНІ АСПЕКТИ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ГЕНОФОНДУ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА ПТАХІВНИЦТВА.....	88
Каркач П.М. ВПЛИВ ГЕНЕТИЧНОГО ВІДБОРУ КУРЧАТ-БРОЙЛЕРІВ НА СТАН ЗДОРОВ'Я ТА БЛАГОПОЛУЧЧЯ ПТИЦІ.....	90
Качур А.С. ХІМІЧНИЙ СКЛАД БІОМАСИ ВЕРМИКУЛЬТУРИ ВИРОЩЕНОЇ НА СУБСТРАТІ З ВМІСТОМ ГІДРОЛІЗОВАНИХ ВІДХОДІВ СОЇ.....	92
Клопенко Н.І. ГЕНЕТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЛОКАЛЬНИХ ПОРІД ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ У СИСТЕМІ ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ.....	95

Кругляк О.В. ВПЛИВ ПОГЛИНАЛЬНОГО СХРЕЩУВАННЯ НА ФОРМУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИ КОРИСНИХ ОЗНАК У ТВАРИН УКРАЇНСЬКИХ МОЛОЧНИХ ПОРІД.....	98
Лавринюк О.О., Сіхневич К.Й., Мудренко В.П. ЕПІГЕНЕТИЧНІ ТА ІМУНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОБРОБУТУ ТВАРИН У СИСТЕМІ СТАЛОГО АГРОВИРОБНИЦТВА.....	101
Ластовська І.О., Борщ О.О. ЗНАЧЕННЯ ЗАСОБІВ МЕХАНІЗАЦІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОМФОРТУ КОРІВ.....	104
Лесь С.А., Косіор Л.Т., Ластовська І.О. СТАН ТА РОЗВИТОК МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	106
Ліскович В.А. ОБҐРУНТУВАННЯ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА РЕЄСТРАЦІЇ КОНЕЙ.....	109
Lisohurska D.V., Brindza J., Adamchuk L.O., Furman S.V. ENTOMOPHILIOUS CROPS IN THE AGRICULTURAL LANDSCAPES OF UKRAINE AND THE EU: SPATIAL ASPECTS OF POLLINATOR FORAGE PROVISION.....	112
Люта І.М. , ВПЛИВ ПОКАЗНИКІВ РОСТУ ТА РОЗВИТКУ ТЕЛИЦЬ НА СТАТЬ НАРОДЖЕНИХ ТЕЛЯТ.....	115
Лютих С.В. РЕПРОДУКТИВНА ЕФЕКТИВНІСТЬ КОБИЛ: ОГЛЯД.....	118
Мищенко В.В., Мерзлова Г.В. , БІОЛОГІЧНА ЦІННІСТЬ М'ЯСА МАЛЬКА КОРОПА ЗА ЗГОДОВУВАННЯ КОРМОВОЇ КОЕНЗИМВМІСНОЇ ДОБАВКИ.....	120
Мохначова Н.Б. ГЕНЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОДУКТИВНОСТІ БУРОЇ КАРПАТСЬКОЇ ПОРОДИ.....	123
Надточій П.В., Малина В.В. ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ ЗАСВОЄННЯ КУПРУМУ В ЖУЙНИХ ТВАРИН.....	125
Недашківська Н.В., Осіпенко І.С. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТОВАРНОГО СУСІДСТВА В КОНТЕКСТІ ХАРЧОВОЇ БЕЗПЕКИ.....	128
Oleshko V.P., Trofymchuk A.M., Heiko L.M. , PROSPECTS FOR THE SELECTION OF THE AUSTRALIAN REDCLAW CRAYFISH (CHERAX QUADRICARINATUS) TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF INDUSTRIAL AQUACULTURE.....	130
Петраш В.В. СЕЗОННІ ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА МОЛОЧНУ ПРОДУКТИВНІСТЬ І ЯКІСТЬ МОЛОКА КОРІВ.....	135
Помітун І.А., Косова Н.О., Паньків Л.П., Косов М.О., Косов В.О. СЕЛЕКЦІЙНО-ГЕНЕТИЧНІ ПАРАМЕТРИ ІНТЕНСИВНОСТІ РОСТУ ЯГНЯТ У ВІЦІ ДО ВІДЛУЧЕННЯ ВІД ВІВЦЕМАТОК.....	138
Пономарьов Ю.А., Шаповал О.Б. ОЦІНКА КОРІВ-ПЕРВІСТОК МОЛОЧНИХ ПОРІД ЗА ПРОМІРАМИ ТА ІНДЕКСАМИ БУДОВИ ТІЛА	140
Почукалін А.Є. ВТРАЧЕНИЙ ГЕНОФОНД УКРАЇНИ: УКРАЇНСЬКА СТЕПОВА БІЛА ТА УКРАЇНСЬКА СТЕПОВА РЯБА ПОРОДИ СВИНЕЙ	144
Рубан С.Ю., Шабаш М.Л. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АЗОТУ МОЛОЧНИМИ КОРОВАМИ ЗА ВМІСТОМ АЗОТУ СЕЧОВИНИ ТА СКЛАДОМ МОЛОКА.....	147

Соболева С.В., Соболев О.І. ВПЛИВ ЗАМІНИ ЧАСТИНИ ЗЕРНОВИХ КОМПОНЕНТІВ У КОМБІКОРМІ БОРОШНОМ ІЗ ЯБЛУЧНИХ ВИЧАВОК НА РІСТ РЕМОНТНОГО МОЛОДНЯКА СВИНЕЙ.....	150
Ставецька Р.В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ «КОРОТКИХ ЛІНІЙ» У МОЛОЧНОМУ СКОТАРСТВІ.....	152
Старостенко І.С. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРОДУКТИВНИХ ЯКОСТЕЙ МОЛОДНЯКУ КРОЛІВ ПОРОДИ СІРИЙ ВЕЛЕТЕНЬ ЗА РІЗНИХ УМОВ ВИРОЩУВАННЯ.....	155
Сторчак Ю.Г., Пундяк Т. О. ВИМОГИ ДО БЛАГОПОЛУЧЧЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН ПІД ЧАС ЇХ УТРИМАННЯ ЯК ОBOB'ЯЗКОВІ СТАНДАРТИ ДЛЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ.....	158
Стульник І.І., Сусол Р.Л. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕОБХІДНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ТВАРИН ПРИ ВІДГОДІВЛІ МОЛОДНЯКУ ХУДОБИ ЗА «ЗЕРНОВОЇ» ТЕХНОЛОГІЇ.....	161
Судика В.В. ВИКОРИСТАННЯ ГЕНОМНОЇ СЕЛЕКЦІЇ У СВИНАРСТВІ	164
Титаренко І.В. ПРОДУКТИВНІ ПОКАЗНИКИ КОРІВ ЗАЛЕЖНО ВІД НАДОЮ УПРОДОВЖ ГОСПОДАРСЬКОГО ВИКОРИСТАННЯ.....	167
Ткаченко С.В. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ОЗНАКАМИ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ ЗА ПОПЕРЕДНЬОЇ ОЦІНКИ КОРІВ.....	169
Ткачова І.В. СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ КОНЬАРСТВА.....	171
Хабінець І.І. ВПЛИВ СЕЛЕНОМЕТІОНІНУ У СКЛАДІ КОМБІКОРМІВ НА ЗАБІЙНІ ЯКОСТІ ТА СТРУКТУРНИЙ СКЛАД ТУШІ КУРЧАТ-БРОЙЛЕРІВ.....	174
Халак В.І. ПОЛІМОРФІЗМ ГЕНА РЕЦЕПТОРА МЕЛАНКОРТИНУ (MC4R) ТА ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ВІДТВОРЮВАЛЬНИМИ ЯКОСТЯМИ У СВИНОМАТОК ВЕЛИКОЇ БІЛОЇ ПОРОДИ УГОРСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ.....	176
Халак В.І., Волощук В.М., Засуха Л.В. ВІДГОДІВЕЛЬНІ І М'ЯСНІ ЯКОСТІ МОЛОДНЯКА СВИНЕЙ ВЕЛИКОЇ БІЛОЇ ПОРОДИ ЗАРУБІЖНОЇ СЕЛЕКЦІЇ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З АКТИВНІСТЮ ДЕЯКИХ ФЕРМЕНТІВ СИРОВАТКИ КРОВІ.....	179
Хмельничий Л.М. ОЦІНКА КОРІВ МОЛОЧНИХ ПОРІД ЗА ДОВІЧНОЮ ПРОДУКТИВНІСТЮ ЗАЛЕЖНО ВІД ЛАКТАЦІЇ ВИБУТТЯ.....	182
Холявська Т.Л., Уманець Д.П., Титарьова О.М. ПРОДУКТИВНІСТЬ ПЕРЕПЕЛІВ ЗА СПОЖИВАННЯ НАСІННЯ ФЕНХЕЛЮ (<i>FOENICULUM VULGARE</i>) В СКЛАДІ КОМБІКОРМІВ.....	186
Tsekhmistrenko O., Shulko O., Baban V., Onyshchenko L. PLANT EXTRACTS' BIOLOGICAL EFFECT ON THE POULTRY ORGANISM.....	188
Цехмістренко С.І., Поліщук В.М., Поліщук С.А. БІОХІМІЧНІ ТА ГЕНЕТИЧНІ МАРКЕРИ СТРЕСОСТІЙКОСТІ У ПРОДУКТИВНИХ ТВАРИН.....	191
Чернюк С.В., Крижак М.С. ВПЛИВ ІНОКУЛЯЦІЇ <i>LACTOBACILLUS</i> НА ФЕРМЕНТАЦІЮ ТА СТАБІЛЬНІСТЬ КУКУРУДЗЯНОГО СИЛОСУ	194
Чернявський О.О. ВПЛИВ КОРМОВОЇ ДОБАВКИ НА РІСТ І ПРОДУКТИВНІСТЬ МОЛОДНЯКУ СВИНЕЙ.....	197

Черняк Б.С. ЕФЕКТИВНІСТЬ МІЖПОРОДНОГО СХРЕЩУВАННЯ БУГАЇВ ШВИЦЬКОЇ ПОРОДИ З МАТКАМИ ГОЛШТИНСЬКОЇ ПОРОДИ ЗА ОСНОВНИМИ СЕЛЕКЦІЙНИМИ ОЗНАКАМИ ПОТОМСТВА F ₂	199
Черняк Н.С. ФОРМУВАННЯ ІНДЕКСУ ОЗНАК ЗДОРОВ'Я КОРІВ ГОЛШТИНСЬКОЇ ПОРОДИ НА ОСНОВІ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПОКАЗНИКІВ.....	203
Шуляр А.Л., Шуляр А.Л., Ткачук В.П. СТАЛИЙ РОЗВИТОК ВІВЧАРСТВА І КОЗІВНИЦТВА В УКРАЇНІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ GREEN DEAL.....	206
Якубенко О.Б. ФІЗИКО-ХІМІЧНІ ПОКАЗНИКИ МОЛОКА РІЗНИХ ВИДІВ ТВАРИН.....	209

10. De Vries A. Symposium review: Why revisit dairy cattle productive lifespan? *Journal of Dairy Science*. 2020. Vol. 103. P. 3838-3845, 10.3168/jds.2019-17361
11. Han R., Mourits M., Hogeveen H. The association of dairy cattle longevity with farm level technical inefficiency. *Front. Vet. Sci.* 2022. Vol. 9. P. 1001015. doi: 10.3389/fvets.2022.1001015
12. Hu H., Mu T., Ma Y., Wang X., Ma Y. Analysis of Longevity Traits in Holstein Cattle: A Review. *Front Genet.* 2021. Vol. 3 (12). P. 695543. Doi: 10.3389/fgene.2021.695543
13. Martens H., Bange Chr. Longevity of high producing dairy cows: a case study. *Lohmann Information*. 2013. Vol. 48(1), P. 53–57.
14. Shabalina T., Yin T., König S. Influence of common health disorders on the length of productive life and stayability in German Holstein cows. *J. Dairy Sci.* 2020. Vol. 103:. P. 583–596. <https://doi.org/10.3168/jds.2019-16985>

УДК 636.59.087.7

Холявська Т.Л., здобувач ступеня д-р філософії

magdalena1@mail.de

Уманець Д.П., канд. с.-г. наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

umanetsdima@nubip.edu.ua

Титарьова О.М., канд. с.-г. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

olena.tytariova@btsau.edu.ua

ПРОДУКТИВНІСТЬ ПЕРЕПЕЛІВ ЗА СПОЖИВАННЯ НАСІННЯ ФЕНХЕЛЮ (*FOENICULUM VULGARE*) В СКЛАДІ КОМБІКОРМІВ

Додавання насіння фенхелю у комбікорми перепелів м'ясного напрямку продуктивності сприяє підвищенню середньодобових приростів, забійної маси та виходу тушки. Оптимальною дозою є 1,5 % добавки у складі комбікорму.

Ключові слова: перепели м'ясного напрямку продуктивності, фітобіотики, насіння фенхелю, продуктивність, забійні якості.

Kholiavska T.L., PhD student

Umanets D.P., candidate of agricultural sciences

The National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Tytariova O.M., candidate of agricultural sciences

Bila Tserkva National Agrarian University

PRODUCTIVITY OF QUAILS WHEN CONSUMING FENNEL (*FOENICULUM VULGARE*) SEEDS IN COMPOUND FEEDS

The inclusion of fennel seeds in compound feeds for meat-type quails contributes to increased average daily weight gain, slaughter weight, and carcass yield. The optimal dosage is 1.5% of the feed composition.

Key words: meat-type quails, phytobiotics, fennel seeds, productivity, slaughter characteristics.

Молодняк птиці у перші тижні свого життя вразливий до дії патогенів, які його оточують. Саме це стало причиною активного використання антибіотиків у цей період. Проте, у багатьох країнах світу така практика вже заборонена, або має тенденцію до зниження.

Численними дослідженнями встановлено протимікробну дію різних фітобіотиків – групи біологічно активних речовин із широким хімічним різноманіттям (терпени, тритерпени, флавоноїди тощо). Експериментальним шляхом доведено, що використання фітобіотиків у рекомендованій кількості сприяє нормалізації роботи травного тракту через стимуляцію функціонування корисних мікроорганізмів та секреції травних ферментів. Наявність фітобіотиків у комбікормах заспокоює запальні процеси, сприяє покращенню роботи імунної системи та підвищенню продуктивності. Серед досліджених та поширених фітобіотиків у годівлі птиці часто використовують орегано (*Origanum vulgare*), чебрець (*Thymus vulgaris*), аніс (*Pimpinella anisum*), м'ята (*Mentha arvensis*), кориця (*Cinnamomum sp.*), лимон (*Citrus limonum*), полин (*Artemisia*), ехінацея бліда (*Echinacea pallida*), часник (*Allium sativum*) [1].

Здавна відомо, що насіння фенхелю позитивно впливає на роботу кишкового тракту та покращує травлення. Проте, надмірні його концентрації у раціоні можуть чинити токсичний вплив на організм тварин. У спільній оглядовій статті пакистанських та італійських науковців [2] було проаналізовано близько 100 наукових досліджень щодо використання фенхелю у годівлі птиці. Зазвичай до складу комбікормів включають незначні дози олії фенхелю, порошок з його насіння або шрот і відмічають позитивний їх вплив на продуктивність, споживання та конверсію корму, забійні якості птиці.

Метою нашого експерименту було дослідження впливу різних концентрацій меленого насіння фенхелю на показники продуктивності перепелів м'ясного напряму продуктивності. Для досягнення мети було проведено науково-господарський дослід, у ході якого перепелам згодовували повнораціонні комбікорми з вмістом 1,0%, 1,5 та 2,0% подрібненого насіння фенхелю в комбікормах. Для проведення експерименту було відібрано 400 голів добового молодняку перепелів породи Фараон. Дослід тривав 42 доби і поділявся на два періоди (1–21 доба та 22–42 доби) та 7 підперіодів тривалістю 7 діб кожен. Наприкінці експерименту проводили забій. Для годівлі перепелів використовували повнораціонні комбікорми, поживність яких була однаковою та відповідала рекомендованим нормам.

Додавання насіння фенхелю у дозі 1–2% до складу повнораціонних комбікормів позитивно впливало на продуктивність перепелів м'ясного напряму. Було відмічено збільшення середньодобових приростів маси тіла на 0,40–0,47 г, що становить 6,14–7,22%. Найвищі показники спостерігалися за концентрації 1,5 та 2% насіння фенхелю.

Результати контрольного забою показали, що перепели, які отримували комбікорми з 1,5% насіння фенхелю, мали найкращі показники маси патраної тушки – на 16,3 г (7,76%) більше за контроль, а вихід тушки зріс на 0,6%. За вмісту 2% насіння перевага становила 15,9 г (7,57%) та 0,5% відповідно. Навіть за рівня 1% насіння маса тушки була більшою на 12,9 г (6,14%), а її вихід зріс

на 0,2% порівняно з контролем. Аналіз виходу їстівних частин не показав значних змін, проте простежується чітка тенденція до збільшення маси грудних м'язів та м'язового шлунку.

Таким чином, використання насіння фенхелю у складі комбікормів для перепелів м'ясного напряму продуктивності сприяє покращенню їхніх показників росту та маси патраної тушки, а найбільш виражений ефект спостерігається за рівня 1,5–2 % добавки.

Список літератури

1. Effectiveness of different levels of fennel seeds (*Foeniculum Vulgare*) in the composition of feed mixtures for meat-type quails / T. Kholiavska, D. Umanets, O. Tytariova and other. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*. 2025. Vol. 73. Is. 3. P.181–188. <https://doi.org/10.11118/actaun.2025.012>

2. Perspective, opportunities and challenges in using fennel (*Foeniculum vulgare*) in poultry health and production as an eco-friendly alternative to antibiotics: A review / R.U. Khan, A. Fatima, S. Naz and other. *Antibiotics*. 2022. Vol. 11. Is.2. №278. <https://doi.org/10.3390/antibiotics11020278>

UDC УДК 636.59:546.15

Tsekhmistrenko O.S, doctor of agricultural sciences

Shulko O.P., candidate of agricultural sciences

Baban V.P., candidate of agricultural sciences

Onyshchenko L.S, senior lecturer

Bila Tserkva National Agrarian University

Tsekhmistrenko-oksana@ukr.net

PLANT EXTRACTS' BIOLOGICAL EFFECT ON THE POULTRY ORGANISM

Plant extracts in poultry diets contribute to the intensification of metabolic processes. Their advantage is the content of natural components similar to physiologically active compounds and metabolites, which are easily digested and absorbed, have low toxicity and do not cause side effects.

Keywords: plant extracts, phytopreparations, essential oils, antimicrobial, immunostimulating, antioxidant action, poultry.

Цехмістренко О.С., д-р с.-г. наук

Шулько О.П., канд. с.-г. наук

Бабань В.П., канд. с.-г. наук

Онищенко Л.С., старший викладач

Білоцерківський національний аграрний університет

БІОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ РОСЛИННИХ ЕКСТРАКТІВ НА ОРГАНІЗМ ПТИЦІ

Рослинні екстракти у складі раціону птиці сприяють інтенсифікації обмінних процесів. Їх перевагою є вміст у їх складі натуральних компонентів, подібних до фізіологічно активних сполук та метаболітів, що легко перетравлюються та абсорбуються, мають низьку токсичність та не викликають побічних ефектів.

Ключові слова: екстракти рослин, фітопрепарати, ефірні олії, антимікробна, імуностимулююча, антиоксидантна дія, птиця.